

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Rapport 2007:53

Tillsyn av daglig verksamhet enl. LSS i Härryda kommun

www.o.lst.se

**Tillsyn av daglig
verksamhet enl. LSS i
Härryda kommun**

Rapport 2007:53
ISSN 1403-168X
Rapportansvarig: Socialkonsulenterna Kerstin Smedberg och Birgitta Thidell

Utgivare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Enhet: Socialenheten
Adress: 403 40 Göteborg
Telefon: 031-60 50 00
Fax: 031-60 51 41
Beställ från www.o.lst.se under rubriken Rapporter

Länsstyrelsens sammanfattning	2
1. Bakgrund	3
2. Syfte	3
3. Metod	4
4. Organisation.....	5
5. Mål och planer.....	6
6. Innehåll i daglig verksamhet, personal	8
7. Individuell planering /uppföljning	11
8. Brukarinflytande	13
9. Samarbetsformer och samarbete.....	16
10. Kvalitetsarbete	17
11. Personalens kompetens, handledning, arbetsledning och fortbildning.....	18

Verksamhetstillsyn av daglig verksamhet för vuxna enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS i Härryda kommun

Länsstyrelsens sammanfattning

Länsstyrelsen har genomfört verksamhetstillsyn av daglig verksamhet i Härryda kommun med fokus på yngre vuxna personer. Länsstyrelsens bild av att unga funktionshindrade personer idag ställer nya krav på innehåll i daglig verksamhet har bekräftats. De ungas önskemål är i första hand ett "riktigt arbete" eller en sysselsättning så likt ett vanligt arbete som möjligt.

Det finns inom verksamheten god kunskap om att det är nödvändigt att utveckla och förändra innehållet i den dagliga verksamheten för att kunna tillgodose nya behov. Länsstyrelsen anser att det är angeläget att Kommunstyrelsen planerar för hur nuvarande och kommande behov av utökad och mer varierad daglig verksamhet skall kunna tillgodoses. Fler arbetstagare bör till exempel kunna ges möjlighet till sysselsättning vid så kallade externa utflyttade platser på företag eller i offentlig verksamhet.

Länsstyrelsens bedömning är att det finns en medvetenhet om behovet av att utveckla den externa samverkan. Det är särskilt viktigt för att skapa möjligheten för unga personer till sysselsättning och arbete utanför den traditionella dagcenterverksamheten.

Länsstyrelsen anser det är angeläget att Kommunstyrelsen ser över och följer arbetssituationen för den personal som arbetar med att ge stöd till och rekrytera externa arbetsplatser även om viss förstärkning är planerad med 0,75 personal. Det är viktigt att det finns tid och utrymmer för dels uppföljning av externa platser och grupper, dels att anskaffa nya arbetsplatser.

I samband med fortbildning är det enligt Länsstyrelsen viktigt att uppmärksamma frågor som rör missbruk, våld mot kvinnor och ekonomiska oegentligheter.

Länsstyrelsen bedömer att de individuella planeringarna överlag inte uppfyller de krav som kan ställas. I dokumentationen saknas i stor utsträckning beskrivningar av individens arbetssituation, vad som fungerar bra, mindre bra, vad som kan förbättras samt konkreta mål och tillvägagångssätt för att målen skall uppnås.

Länsstyrelsen anser det positivt att utvecklingsarbete pågår kring individuell planering och att Kommunstyrelsen har som mål att alla ska få en individuell planering under 2007.

Länsstyrelsen kan konstatera att FUB utifrån aktuella uppgifter från medlemmar i föreningen riktar kritik på en rad punkter mot den dagliga verksamheten. Länsstyrelsen förutsätter att Kommunstyrelsen tar kritiken på allvar oavsett om denna inte tidigare har framkommit till enhetschefen eller i brukarundersökningarna.

Länsstyrelsen anser det angeläget att Kommunstyrelsen arbetar för att utveckla och förbättra formerna för samverkan med brukarorganisationerna. Länsstyrelsen ifrågasätter, liksom FUB, lämpligheten av att samlokalisera daglig verksamhet med korttidsverksamhet. Under skollov är ofta behovet av korttidsverksamhet stort samtidigt som behovet av daglig verksamhet är oförändrat under vardagar.

Länsstyrelsen konstaterar att det finns framtagna riktlinjer för klagomåls- hantering men i det fall det finns skriftliga rutiner så är de inte kända av alla berörda. Det är positivt att det finns en framtagna broschyr om hur den enskilde kan kontakta socialtjänsten med eventuella synpunkter eller klagomål. Länsstyrelsen anser att det kan vara lämpligt att sprida den i större utsträckning till enskilda/företrädare.

Länsstyrelsen vill understryka vikten av att personal och enhetschefer får tillgång till regelbunden extern handledning. Länsstyrelsen anser det anmärkningsvärt att ett krav för extern handledning är att närmaste chef också deltar.

Länsstyrelsen konstaterar att det kvalitetsarbete som bedrivs inom Handikappomsorgen i huvudsak sker genom brukarundersökningarna. Behov kan finnas av att vidareutveckla arbetet med kvalitet och Länsstyrelsen vill i detta sammanhang hänvisa till SOSFS 2006:11 där det föreskrivs att nämnden ska inrätta ett ledningssystem för det systematiska kvalitetsarbetet.

1. Bakgrund

Länsstyrelsen har beslutat att under åren 2006 och 2007 genomföra verksamhetstillsyn av daglig verksamhet enligt LSS i ett antal kommuner/stadsdelsnämnder i länet. Under 2006 granskade Länsstyrelsen den dagliga verksamheten i Borås kommun.

2. Syfte

Syftet med tillsynen är att kartlägga och granska daglig verksamhet för personer som har beviljats insatser enligt 9 § punkt 10 LSS. Tillsynen har fokus på :

- kvalité och innehåll,
- utbud och variation,
- den enskildes inflytande och delaktighet,
- individualisering,
- samverkan.

Länsstyrelsen har i tillsynen valt att inrikta sig på personer i ålder 18-30 år som ingår i LSS personkrets § 1 punkt 1 och 2. Tillsynen omfattar inte daglig verksamhet för personer med grav utvecklingsstörning.

3. Metod

3.1 Urval, informationsinsamling

Valet av kommuner har skett utifrån urvalskriterierna geografisk spridning i länet, kommunstorlek samt att det i kommunen finns en viss omfattning av den dagliga verksamheten för den utvalda målgruppen.

Länsstyrelsen inbjöd innan tillsynsprojektet inleddes representanter för daglig verksamhet i kommunerna Kungälv, Uddevalla, Mariestad, stadsdelsnämnden Lärjedalen, Göteborg samt en representant för Göteborgs planerare till överläggningar. Syftet var att få ta del av kommunernas erfarenheter av daglig verksamhet och diskutera aktuella frågeställningar.

För att inhämta synpunkter skickades i april 2007 ett brev till brukarorganisationerna i Härryda kommun, FUB (Föreningen för utvecklingsstörda barn, ungdomar och vuxna) samt till FA (Föreningen Autism). FUB har inkommit med synpunkter som redovisas under avsnitt 8.4 i denna rapport.

3.2 Genomförande

Länsstyrelsen besökte den dagliga verksamheten i Härryda den 4 och 5 juni 2007.

Granskningen skedde genom:

- Intervju med verksamhetschef,
- gemensam intervju med två enhetschefer,
- besök i verksamheterna Solhem och Gärdesgården och intervjuer med personal i dessa verksamheter,
- intervjuer med två deltagare vid Solhemsgården och en deltagare vid Gärdesgården,
- granskning av skriftlig dokumentation avseende individuella planeringar.

Länsstyrelsen har även besökt lokalerna för Mölnlycke dagcenter samt tagit del av skriftligt material, bl. a. om kommunens organisation, planer, mål och riktlinjer.

4. Organisation

Daglig verksamhet i Härryda ligger organisatoriskt under Sektor för socialtjänst där handikappomsorgen är en egen verksamhet under ledning av en verksamhetschef. Under verksamhetschefen för Handikappomsorg finns fem enheter varav daglig verksamhet är en. De andra enheterna är personlig assistans, boende, avlastning till familjer samt en enhet för beslut. Enligt verksamhetschefen kommer en omorganisation att genomföras den 1 september 2007. Handikappomsorgen kommer därefter att ha två enhetschefer och 8,75 biträdande enhetschefer.

Daglig verksamhet erbjuds enligt verksamhetsplanen som en rättighet för personer som tillhör målgrupperna inom LSS, men kan även beviljas som bistånd enligt SoL för personer med psykiska funktionshinder och förvärvat hjärnskada. År 2006 hade totalt 77 personer daglig verksamhet i kommunens egen regi och kommunen köpte platser för sex personer i annan kommun.

Daglig verksamhet bedrivs vid Solhem (inkl Torpet), Mölnlycke dagcenter, Björkhaga daglig verksamhet, Trädgårdsvillan, Gärdesgården samt Hönekulla By.

Solhem vänder sig till personer som är beviljade daglig verksamhet enligt LSS. Målgrupp är personer som har lindrig till måttlig utvecklingsstörning. Verksamheten bygger främst på produktion av varor och tjänster. 2006 hade 30 personer daglig verksamhet vid Solhem och åtta personer hade extern arbetsplats. Tio personal arbetar vid Solhem. Vid Torpet bedrivs daglig verksamhet i lantlig miljö och används också av flera gruppboende som utflyktsmål.

Mölnlycke dagcenter vänder sig främst till personer med grav till måttlig utvecklingsstörning. Mölnlycke dagcenter har 19 deltagare och 10 personal.

Vid *Björkhaga* dagliga verksamhet har under 2006 två personer haft daglig verksamhet. Verksamheten är framför allt inriktad mot taktill stimulering och sinnesträning. Ytterligare en person bereds plats under 2007.

Gärdesgården har inriktning mot personer med psykiska funktionshinder och personer med hjärnskada i vuxen ålder. Antalet deltagare i verksamheten varierar. Fjorton personer har enligt den intervjuade personalen beslut om daglig sysselsättning enligt LSS eller SoL. Därutöver deltar ett 15-tal personer som inte har något formellt beslut.

5. Mål och planer

5.1 Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Daglig verksamhet skall ha en plan för verksamheten med angivna mål som kontinuerligt följs upp. Målen och de medel verksamheten har till sitt förfogande skall utgå från lagstiftningens intentioner och deltagarnas behov av en lämplig sysselsättning samt konkretiseras efter den typ av verksamhet det gäller.

5.2 Mål

Enligt verksamhetschefen finns det både övergripande fastställda mål och mål nedbrutna till enhetsnivå. Det är första gången som modellen tillämpas. Verksamhetschefen uppger att hon själv har skrivit de övergripande målen och målen för ledningsgruppen.

Verksamhetsplanen ska vara diskuterad på arbetsplatsträffar och skall vara klar juni 2007. Enligt enhetscheferna har personalen fått sätta sin prägel på de nedbrutna målen. Målen beskrivs som bland annat: Självständigt liv - Integritet – Lyhörddhet – Bra arbetsplats. Den intervjuade personalen känner till målen.

5.3 Planering och uppföljning

I den övergripande lokalresursplaneringen räknas antalet individer och planering finns enligt verksamhetschefen, för byggnation med full behovstäckning avseende boende och daglig verksamhet.

Enhetscheferna har informella kontakter med skolan angående nya arbetstagare och skolans SYO-konsulenter tar direktkontakt med enhetscheferna när behov av daglig verksamhet finns. Skolklasser och enskilda elever kommer på besök, den enskilde har möjlighet att prya och därefter kontaktas LSS-handläggaren. Verksamhetschefen poängterar att handläggaren inte har någon kuratorsfunktion utan denne kopplas bara in vid ansökan. Enhetscheferna informerar verksamhetschefen om speciella behov finns för en arbetstagare. Det är mer problematiskt med de personer som inte tidigare haft några insatser. Den enhetschef som ansvarar för personer med psykiska funktionshinder får ofta kännedom om dessa via öppenspsykiatri men även från LSS-handläggarna. Ansvariga handläggare vill ofta inte fatta SoL-beslut, de tycker det är svårt att fatta avslagsbeslut. Personerna har inte tillräckligt omfattande funktionshinder för att ha rätt till insatser. Dessa personer får då delta i den dagliga verksamheten utan att ha beslut om sysselsättning vilket enhetschefen inte tycker är bra. Inom denna målgrupp finns det fler personer som är i behov av daglig verksamhet.

Samarbetet med gymnasiesärskolan kan enligt verksamhetschefen fungera bättre. Skolan utbildar t.ex. truckförare som inte kan erbjudas någon sådan sysselsättning. Frågan om förändrad inriktning på utbildningen har väckts av Handikappomsorgen men det tar tid att förändra.

Önskemål är att koppla ihop särskolans utbildning med innehåll i den dagliga verksamheten. Idag är avståndet dem emellan för stort. Ett framfört behov är restaurangutbildning som skulle kunna kopplas ihop med Solhems kök. Enligt enhetscheferna har ett nytt samarbete startat med gymnasiesärskolan.

De enskildas önskemål, framför allt hos ungdomar, är idag är tydligare och acceptansen inför det som finns att erbjuda är mindre. Det finns nya behov och verksamheten måste ha ett bredare utbud. En målgrupp som är svår att ordna sysselsättning för är unga personer utan handikappsinsikt som har gått yrkesinriktat program. De önskar ”riktiga” arbeten.

En ny sysselsättning startas i samverkan med Individ och Familjeomsorgen, IFO med inriktning trä- och textilverkstad med en personal med sömmerska/hantverksutbildning och en aktiveringspedagog. Handikappomsorgen har bidragit med en personalresurs. Målgruppen kommer att vara personer med psykiska funktionshinder och personer med lindrig utvecklingsstörning.

Daglig verksamhet har inte följt med i utvecklingen och det finns enligt verksamhetschefen kvar ett ”omsorgstänkande”. Enhetscheferna arbetar med utveckling av verksamheten på uppdrag av verksamhetschefen. Bland annat har de haft ett uppdrag att skapa tio nya platser för att sälja till andra kommuner men ingen ville köpa. På Solhem har två personal särskilt ansvar för utflyttad/extern verksamhet men övergripande planering har saknats. Det finns en fysisk aktivitetsgrupp (FYS) för vuxenhjärnskadade och psykiskt funktionshindrade med inriktning idrott, ridning, innebandy o badminton. En friskvårdsgen grupp finns och även andra gruppverksamheter. Vandrarhemmet som tidigare varit personalkooperativ under många år ligger tillfälligt nere. Det kommer att starta igen men ingen tidpunkt är angiven.

Den intervjuade personalen upplever att de är delaktiga i att utveckla utbud och innehåll. Det finns ekonomiska ramar men inom dessa får de använda resurserna som finns. En av personalen är metodhandledare och ansvarar till viss del för utvecklingsfrågor. Hon har i samråd med enhetschefen fått uppgift att se över grupperna, se till att samma personal följer arbetstagaren. En målargrupp har startat och tvättstugan ska göras om till en arbetsplats med en tydlig struktur av verksamhetens inriktning och innehåll.

5.4 Länsstyrelsen kommentarer och bedömning

Det finns inom verksamheten god kunskap om att det är nödvändigt att utveckla och förändra innehållet i den dagliga verksamheten för att kunna tillgodose nya behov. Länsstyrelsen anser det angeläget att Kommunstyrelsen planerar för hur nuvarande och kommande behov av utökad och mer varierad daglig verksamhet skall kunna tillgodoses. Fler arbetstagare bör till exempel kunna ges möjlighet till sysselsättning vid så kallade externa utflyttade platser på företaget eller i offentlig verksamhet.

Länsstyrelsen konstaterar att det finns arbetstagare som deltar i daglig verksamhet utan formellt beslut om daglig sysselsättning. Länsstyrelsen vill understryka att den enskilde ska informeras om rätten att ansöka om bistånd enligt SoL eller insats enligt LSS. Om en sådan ansökan inkommer ska den utredas och prövas i sedvanlig ordning.

6. Innehåll i daglig verksamhet, personal

6.1 Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Verksamhetens innehåll bör utformas utifrån kunskapen om personer med funktionshinderns behov av meningsfull daglig verksamhet och inriktas mot att ge målgruppen ökade möjligheter att delta i samhällets gemenskap och leva som andra. I verksamheten skall finnas den personal som behövs för att
Ett gott stöd och en god service och omvårdnad skall kunna ges.
(§ 6, LSS, § 9 p 10 LSS, SOSFS 2006:11)

6.2 Innehållet i den dagliga verksamheten

När det gäller storlek och sammansättning av grupperna så anser verksamhetschefen att det är både för glest och för tätt. Mölnlycke dagcenters lokaler är inte bra. Det är inrymt i en tvåvåningsbyggnad utan hiss och det är för trångt. Inga nya deltagare kan tas emot och planeringen är att ett nytt dagcenter ska stå klart 2010.

Vid Solhems dagcenter uttrycker personalen att det är bra grupper i dagsläget, grupperna ses över kontinuerligt. Personalmöte genomförs varje vecka. Brukarna har fått önska innehåll och kan sätta upp sig på kö till en annan grupp. Det är inte alltid så bra med blandade grupper. Det finns deltagare med demenssjukdom i grupperna vilket medför problem. Personalen försöker arbeta utifrån arbetstagarnas individuella behov. Verksamheten har blivit ”spretigare”.

Vid Gärdesgården beskriver personalen att det som mest kan vara ett 25-tal besökare vid samma tillfälle, oftast lunchtid. Det blir trångt i lokalerna. Om det blir fler än 25 personer finns inte plats för alla att äta samtidigt. Fem personer är rullstolsburna och behöver utrymme. De kommer dock inte alla på samma dagar. Det är inte bra med den blandning som finns idag av arbetstagare med olika behov. Några personer med Asperger eller hjärnskada kan bli störda av allt ”liv”, t.ex musik som står på. Det finns personer som tidigare deltagit i annan numera nedlagd daglig verksamhet(”lägenheten”) som inte vill komma till verksamheten med anledning av det stora antalet deltagare.

Personalen beskriver att deras arbetsuppgifter främst är att : uppmuntra, bidra till ett bra innehåll i verksamheten, bibehålla och försöka utveckla nya funktioner hos deltagarna, social träning och samvaro, friskvård och fysiska aktiviteter.

Kontaktpersoner finns i verksamheterna och den enskilde kan byta kontaktperson.

Enhetscheferna uppger att det finns möjlighet att ”skräddarsy” daglig verksamhet efter enskilda personers/gruppers behov och önskemål för t.ex. personer med Asperger, autism, hjärnskada. Verksamhetschefen anser däremot att det inte bra utan behöver utvecklas. Det är en av anledningarna till omorganisationen. För de personer som inte kan erbjudas lämplig sysselsättning köper kommunen platser i annan kommun. För närvarande sker detta för fyra personer. Personalen i en grupp uttrycker att det finns möjlighet att skräddarsy innehållet i den dagliga verksamheten. I den andra gruppen framgår att det skulle kunna vara mer aktiviteter men det saknas personal och bilar. Det är svårt att tillgodose allas önskemål och det kan vara svårt att få ihop grupper kring en enskild aktivitet som någon önskar. Samtidigt uttrycker de att det finns personal för att kunna arbeta individualiserat utifrån arbetstagarnas behov.

Åtta arbetstagare är idag individuellt integrerade i olika omfattningar: t ex i särgymnasiets datorutbildning, affärer, stall på en gård, Gunnebo, Arkens restaurang och i en eftermiddagsklubb. Vid utflyttad verksamhet krävs en organisation som kan ”backa upp” t.ex. företagen. Det har enligt verksamhetschefen inte fungerat. Det krävs ett annat samarbete med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Det finns även grupper av arbetstagare som har sysselsättning i kommunhuset, i Judoförening, fotbollsklubb, Råda Stock. Enhetschefen som arbetar med utlussad verksamhet tycker att tiden oftast räcker till för arbetet med nya externa platser. Det är många arbetstagare som är ute någon dag på vanlig arbetsplats, ingen grupp är ute alla dagar. De som behöver har med sig personal.

Det är två personal som följer upp de externa platserna men de skulle enligt enhetschefen behöva mer tid. Detta kommer att bli bättre i den nya organisationen då en utökning sker med 0,75. Det är viktigt att rekrytera ”rätt” personal för arbetet.

De två av personalen som arbetar med utflyttad verksamhet berättar att de försöker få nya arbetsplatser via ”djungeltelegrafan”. Tiden räcker inte till och de skulle behöva bygga upp en bank att ta av. De skulle även behöva starta samverkan med Göteborg och kranskommunerna. Många gånger är det skolan som tar fram praktikplatser som sedan verksamheten ”övertar” som daglig verksamhetsplats. Kontakten med de externa arbetstagarna varierar och det finns externt placerade arbetstagare som de knappt har träffat. Det behövs en mer tydlig överlämning mellan skolan och Solhem.

Ett annat bekymmer är de två personal som arbetar med utflyttad verksamhet har sin arbetsplats förlagd vid Solhem och det finns externa arbetstagare som inte vill förknippas med Solhem.

Verksamhetschefen ser inte några skillnader mellan män och kvinnor avseende önskemål/erbjudande om sysselsättning. Enligt den intervjuade personalen är männen mer bestämda i vad de själva vill. Kvinnorna vill gärna göra saker tillsammans och de har lättare för att acceptera sin situation och finna mening i den sysselsättning som erbjuds. Det är svårare att tillgodose männens behov av sysselsättning i lokalerna. Männen vill inte gärna arbeta i köket. Snickeri och data är aktiviteter som männen ofta söker sig till.

Om personalen i verksamheten skulle uppmärksamma förekomst av missbruk eller våld mot kvinnor så gör personalen, enligt verksamhetschefen, en tillbudsanmälan. Det är viktigt att en åtgärdsplan upprättas. Verksamhetschefen har inte hört något om förekomst av missbruk. I två fall har verksamheten fått kännedom om att unga kvinnor utnyttjats av män. Åtgärder har då vidtagits på individnivå. Enligt enhetscheferna är det ovanligt med missbruksproblem. Utbildningsdagar har inte skett kring missbruk eller våld mot kvinnor men däremot har det diskuterats i personalgrupperna. Den intervjuade personalen har inte stött på dessa problem däremot ekonomiska problem i form av att arbetstagarna inte har egna pengar och att de behandlas som små barn av anhöriga. I fall problem skulle uppkomma skulle personalen i första hand tala med sina kolleger och därefter med enhetschefen.

Det är sällsynt att deltagare uteblir från daglig verksamhet. Ifall det sker så ringer personalen till boendet/boendestödet eller åker hem till arbetstagaren.

Daglig verksamhet är öppen 8.00 – 16.00 och deltagarna är i sysselsättning 9.00 – 15.00. ”Varför ska daglig verksamhet vara enbart på dagtid” är en fråga som verksamhetschefen har funderat över. Enligt den intervjuade personalen så är det ingen arbetstagare som vill arbeta längre än till 15.00, de orkar inte en hel dag

Det finns möjlighet till daglig verksamhet för personer över 65 år om den enskilde så önskar.

6.3 Personal och resurser

Verksamhetschefen anser att det finns tillräckligt med personal i grupperna. Jämförelser har skett med annan kommun och då låg Härryda väl till. Enhetscheferna tycker att personalbemanningen är god men fanns det mer personal så kunde de också göra mer. Det finns arbetstagare som skulle behöva en egen personal.

Det är i stort sett ingen personalomsättning.

Den ena enhetschefen har sitt kontor på den dagliga verksamheten och har daglig kontakt med personalen och arbetstagarna. Den andra enhetschefen har tre olika lokaler/verksamheter att ansvara för och det fungerar tack vare att de tre arbetsgrupperna fungerar och arbetar självständigt.

Personalgruppen vid Solhem uttrycker att personalresurserna inte alltid räcker till, det är sårbart om någon ej är på plats. Det kommer två nya arbetstagare till hösten men ingen mer personal. De har framfört behov till ledningen men inget händer. Det är lättare att mäta omvårdnadsbehov för de personer som är fysiskt funktionshindrade än för de som har psykiska eller intellektuella funktionshinder.

Vid Gärdesgården beskriver personalen att det ska vara fem personal. Nu har en slutat och en ny kommer till hösten. Det har varit flera byten av arbetskolleger. Bemanningen är tillräcklig ibland och ibland inte beroende på antalet deltagare. Om det är få deltagare finns gott om tid.

6.4 Länsstyrelsens kommentarer och bedömning

Länsstyrelsen konstaterar av intervjuerna att det finns olika uppfattningar om personalbemanningen är tillräcklig eller inte. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att ledningen är lyhörd för personalens synpunkter när utökning av grupper sker utan ökade personalresurser.

Länsstyrelsens anser det är angeläget att Kommunstyrelsen ser över och följer arbetssituationen för den personal som arbetar med att ge stöd till och rekrytera externa arbetsplatser även om viss förstärkning är planerad med 0,75 personal. Det är viktigt att det finns tid och utrymmer för dels uppföljning av externa platser och grupper, dels att anskaffa nya arbetsplatser. Personalens beskrivning av att det kan vara svårt att tillgodose behov av sysselsättning i befintliga lokaler kan tyda på att det behövs ett mer varierat utbud även för de som redan deltar i verksamheten.

I samband med fortbildning är det enligt Länsstyrelsen viktigt att uppmärksamma frågor som rör missbruk, våld mot kvinnor och ekonomiska oegentligheter.

7. Individuell planering /uppföljning

7.1 Länsstyrelsen bedömningsgrunder

De insatser personer med funktionshinder får inom ramen för verksamheten skall planeras och systematiskt följas upp. En individuell planering bör upprättas där det framgår vilka insatser som utgår samt målet för dessa.

7.2 Individuell planering – beskrivning

Enligt verksamhetschefen ska individuell planering vara genomförd för alla arbetstagare under 2007. Enhetscheferna är ansvariga och den enskilde och dennes företrädare deltar i planeringssamtalet. LSS-handläggare är med i arbetet med att revidera arbetsmodellen.

Målet är enligt personalen att individuell planering ska ske en gång per år. Arbetet startade 2006 och alla har ännu inte en individuell planering. En kravspecifikation har gjorts kring vad dokumentationspärmarna bör innehålla. Hur ofta uppföljningssamtal sker kan variera mellan var tredje månad upp till en gång per år beroende på den enskildes behov. Personal har påpekat att den individuella planeringen är anpassad för äldreomsorg och personens boende och inte för daglig verksamhet. Det finns behov av att modellen revideras.

7.3 Länsstyrelsens granskning av de individuella planeringarna

Länsstyrelsen har tagit del av den individuella planeringen/dokumentationen för 12 personer, nio män och tre kvinnor. Nio av dessa har daglig verksamhet vid Solhem och tre vid Gärdesgården. Samtliga utom två personer är under 30 år

Av Länsstyrelsens granskning framgår att olika modeller används för dokumentation kring den enskilde. Dokumentationen består t.ex. av sammanfattningar och veckoschema över aktiviteter, i några fall har särskilt formulär "Samtal för att få kunskap om brukaren" använts, Gärdesgården använder en särskild blankett för överenskomna mål.

Den enskildes önskemål framgår delvis eller inte alls. Mål och beskrivning av vad som ska göras saknas i flera fall. Endast i enstaka fall framgår vilka som deltagit i samtalen och/eller vilka som ansvarar för beslutade åtgärder.

Individuell plan enligt 10 § LSS finns för en person.

7.4 Länsstyrelsens kommentarer och bedömning

Individuell planering bör enligt Länsstyrelsen utgöra grunden för arbetet inom verksamhet enligt LSS. Den är en förutsättning för att utveckla innehållet och säkerställa kvalitén i de insatser som ges till den enskilde. Det bör finnas ett tydligt samband mellan utredning, beslut, arbetsplan och genomförandeplan.

Länsstyrelsen bedömer att dokumentation överlag inte uppfyller de krav som kan ställas på en individuell planering. I dokumentationen saknas i stor utsträckning beskrivningar av individens arbetssituation, vad som fungerar bra, mindre bra, vad som kan förbättras samt konkreta mål och tillvägagångssätt för att målen skall uppnås.

Av den individuella planeringen bör framgå datum för mötet, för- och efternamn samt funktion på de personer som deltagit, den enskildes önskemål, vem som ansvarar för genomförandet av beslut samt datum för uppföljning. Målen bör sättas så att de är möjliga att följa upp. Planeringen bör vara underskriven av den enskilde/företrädaren och denne bör få en kopia av planen. Länsstyrelsen har i sin genomgång funnit brister på flera av dessa punkter.

Den individuella planeringen kan enligt Länsstyrelsens uppfattning vara utformad på olika sätt beroende på individens önskemål och behov. För personer med extern daglig verksamhet kan det vara relevant att planering sker i form av utvecklingssamtal kring arbetssituationen. För andra kan det vara viktigt att ta upp flera livsområden såsom till exempel hälsa, fritid, familj och/eller att bjuda in företrädare för andra vårdgivare/myndigheter.

Länsstyrelsen anser det positivt att utvecklingsarbete pågår kring individuell planering och att Kommunstyrelsen har som mål att alla ska få en individuell planering under 2007.

8. Brukarinflytande

8.1 Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Personer med funktionshinders egna val och prioriteringar skall vara utgångspunkten för alla insatser som riktas till den enskilde. Det innebär att verksamheten bör finna former för inflytande för deltagarna i verksamheten.
(6 och 15 §§ LSS, SOSFS 2002: 9 (S))

8.2 Brukarinflytande - beskrivning

Varje år genomförs enligt verksamhetschefen brukarinflytandeundersökningar. År 2005 undersöktes den dagliga verksamheten senast. Inga anmärkningsvärda synpunkter framkom. Brukarna var överraskande nöjda. Undersökningarna har hittills genomförts av två personer från administrationen. Enhetscheferna uppger att konkreta önskemål som framkommit i brukarundersökningarna har diskuterats på arbetsplatsträffar, APT. Av personalintervjun framgår viss kritik i form av att de som intervjuade hade lite kunskap om funktionshinder och frågorna blev ibland ledande. Från och med hösten kommer ansvaret att ligga på enhetscheferna för att göra egna undersökningar.

Det har tidigare funnits brukarråd men det finns inte i nuläget.

8.3 Intervjuer med deltagare

Vid besöken på två arbetsplatser har intervjuer genomförts med tre personer, två män och en kvinna. Samtliga trivs bra med sitt arbete och med personalen. Det finns möjlighet att byta arbetsuppgifter och de har bra kontakt med sina kontaktpersoner. Arbetstiderna varierar något men är emellan 08.30-15.00. En av de intervjuade önskar ibland kortare arbetsdagar och vill ha möjlighet att använda Internet.

8.4 Synpunkter från brukarorganisationer

FUB i Härryda har i sitt svar till Länsstyrelsen skrivit att medlemmarna i föreningen känner sig mycket oroad utifrån neddragningarna inom LSS-verksamheten.

För att kunna ge så aktuell information som möjligt har styrelsen under våren intervjuat alla medlemmar i åldern 18-30 år tillsammans med deras anhöriga och gode män. Följande synpunkter har framkommit:
Lokalerna där Mölnlyckes Dagcenter finns är alldeles för små med tanke på att tio av 19 arbetstagare är rullstolsburna och inredningen är gammal och sliten. Nya lokaler har utlovats men hela tiden skjuts detta upp. Det brister i tillgång till kommunikationshjälpmedel. Personalresurserna är knappa och vid sjukdom sätts inte vikarier in. Flera arbetstagare önskar bassängbad men får det inte. Tillgången på specialister såsom arbetsterapeut och sjukgymnast är dålig. Bussbolaget styr hämtnings- och lämningsstider vilket medför att det inte finns utrymme för individuella lösningar.

Vid Solhems Dagcenter har arbetstagarna inte möjlighet att påverka innehållet i verksamheten då den i viss mån är produktionsinriktad.

Björkhagas dagliga verksamhet för två arbetstagare delar lokal med ett korttidshem vilket medför att vistelsetiden bestäms av korttidsboendets öppettider.

Det finns verksamheter som fungerar bra, t ex Trädgårdsvillan men det är inte bra att enhetschefen först måste placera alla arbetstagare på Mölnlycke Dagcenter även om både föräldrar och skolpersonal avråder.

Föräldrar är kritiska till hur individuella hänsyn tas när enskilda önskar daglig verksamhet. Härryda kommun vägrar att köpa daglig verksamhet i annan kommun.

Samarbete mellan handikapporganisationerna och kommunen fungerar tyvärr bara på pappret och inte i praktiken.

Kommunstyrelsens kommentarer till FUB:s skrivelse

Av kommunstyrelsens kommentarer till FUB:s kritik framgår bland annat följande:

Det finns inga neddragningar inom LSS-verksamheten. Under de senaste åren har det tillförts betydande resurser till verksamheten både avseende personella resurser och bostäder. All daglig verksamhet anpassas och utformas utifrån arbetstagarnas individuella behov.

Beträffande Mölnlycke dagcenter så är det projekterat för ny lokal 2010. När det gäller arbetsresor utförs de i enlighet med hur det beställs av utföraren Färdtjänsten. Om den enskilde inte är nöjd med restider så kan beställningarna korrigeras så att de bättre stämmer med behoven. Vid de brukarmöten som ligger till grund för individuella omsorgsplaner kan nya önskemål framföras angående aktiviteter. Enhetschefen har inte mottagit den kritik som framförs i brevet från anhöriga. För samtliga arbetstagare upprättas en individuell omsorgsplan där behovet av HSL-insatser definieras och arbetsterapeut och sjukgymnast deltar vid revidering av planerna. Verksamheten ansvarar för att köpa in den basutrustning som arbetsterapeut och sjukgymnast bedömer att arbetstagarna behöver.

Enhetschefen för daglig verksamhet beslutar i samråd med handläggaren om vilken placering som bäst tillgodoser den enskildes behov och det finns ingen regel om att den enskilde först måste erbjudas plats vid en särskild enhet.

Solhems dagliga verksamhet bygger främst på produktion av varor och tjänster samt skötsel av fastighet och trädgård. I arbetstagarnas omsorgsplaner läggs en plan för den individuellt utformade dagliga verksamheten som revideras vid brukarmötet utifrån arbetstagaren och personalens erfarenheter.

Björkhagas dagliga verksamhet är en egen verksamhet som är lokaliserad inom Björkhagas korttidshem eftersom lokalerna är väl anpassad till personer med grava funktionsnedsättningar.

För personer med mycket ovanliga funktionshinder som kräver specialistkunskap köper kommunen plats av annan utförare. I övrigt eftersträvas att man i den kommunala verksamheten kan tillgodose behoven.

8.5 Länsstyrelsens kommentarer och bedömning

Länsstyrelsen konstaterar att regelbundna brukarundersökningar har genomförts.

Länsstyrelsen kan konstatera att FUB utifrån aktuella uppgifter från medlemmar i föreningen riktar kritik på en rad punkter mot den dagliga verksamheten. Länsstyrelsen förutsätter att Kommunstyrelsen tar kritiken på allvar oavsett om detta inte tidigare har framkommit till enhetschefen eller i brukarundersökningarna.

Länsstyrelsen ifrågasätter, liksom FUB, lämpligheten att samlokalisera daglig verksamhet med korttidsverksamhet. Under skollov är ofta behovet av korttidsverksamhet stort samtidigt som behovet av daglig verksamhet är oförändrat under vardagar.

Länsstyrelsen konstaterar att Härryda kommun endast i undantagsfall köper daglig verksamhet utanför kommunen. Länsstyrelsen vill i detta sammanhang understryka vikten av att den enskilde informeras om att han/hon alltid har rätt att ansöka om en specifik daglig verksamhet oavsett var den är belägen och därmed kunna få sin sak prövad vid ett eventuellt avslagsbeslut. Den enskilde har dock ingen ovillkorlig rätt till att få insats i den utformning som han/hon önskar.

9. Samarbetsformer och samarbete

9.1 Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Verksamheter för daglig verksamhet skall ha inriktningen att samarbeta såväl internt i kommunen som med andra myndigheter och som ligger i linje med verksamhetens uppdrag.
(15 § punkt 7 LSS, SOSFS 2006:11)

9.2 Intern samverkan

Enligt verksamhetschefen finns det en etablerad, väl fungerande samverkan med individ- och familjeomsorgen, IFO. Frågor som rör personer som ligger i ”gråzonen” och riskerar att hamna mellan stolarna kan diskuteras i kompetensutskottet där handläggarna diskuterar och lägger upp genomförandeplan.

Personalen uppger att samverkan med LSS-handläggarna är bra. De följer upp sina beslut och det finns möjlighet att ta kontakt och ställa frågor. Personal vid Gärdesgården har haft nära samverkan med boendestödet och de olika boendena. En gemensam chef för dessa verksamheter har gagnat samverkan och det är osäkert hur det kommer att bli med den nya organisationen.

9.3 Extern samverkan

Det finns enligt såväl verksamhetschef som enhetschefer behov av ökad samverkan med Arbetsförmedling och Försäkringskassa. Tidigare samverkan med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har ”runnit ut i sanden” på grund av bristen på kontinuitet och bristande förankring inom de olika verksamheterna. Samverkan med skolan fungerar enligt enhetscheferna bra men enligt verksamhetschefen behöver det utvecklas.

Tidigare förekom informella möten med FUB. Nu tas frågorna i stället upp i lokala handikapprådet där verksamhetschefen ingår. Brukarorganisationerna har enligt verksamhetschefen inte lyft frågor med kritik mot verksamheten. Enhetscheferna uppger att de inte har några möten med brukarorganisationerna.

9.4 Länsstyrelsens kommentarer och bedömning

Länsstyrelsens bedömning är att det finns en medvetenhet om behovet av att utveckla den externa samverkan. Det är särskilt viktigt för att skapa möjligheten för unga personer till sysselsättning och arbete utanför den traditionella dagcenterverksamheten.

Länsstyrelsen kan konstatera att den enda formen för samverkan med brukarorganisationerna sker i det lokala handikapprådet. Enligt skrivelsen från FUB så anser de att samverkan inte fungerar i praktiken. Länsstyrelsen anser det angeläget att Kommunstyrelsen arbetar för att utveckla och förbättra formerna för samverkan med brukarorganisationerna.

10. Kvalitetsarbete

10.1 Länsstyrelsens bedömningsgrunder

Den dagliga verksamheten bör ha ett system för att säkra och utveckla kvaliteten i verksamheten. Arbetet bör omfatta för verksamheten relevanta områden och kvaliteten i verksamheten bör fortlöpande förbättras i linje med lagstiftningens intentioner. Verksamheten bör vidare ha skriftliga riktlinjer för hantering av klagomål och ska ha riktlinjer för personskada och anmälan om missförhållanden. (24 a § LSS, SOSFS 1996:17, SOSFS 2006:11)

10.2 Kvalitetsarbete - beskrivning

Det finns en offentlig rutin för klagomålshantering och en broschyr (Synpunkten) angående hur enskilda kan framföra klagomål, beröm eller andra synpunkter. Information finns även på hemsidan.

Enligt verksamhetschefen kommer eventuella klagomål på handikappomsorgen dock inte den vägen utan via telefonsamtal eller brev till verksamhetschefen och det redovisas inte i den officiella statistiken. Varje år genomförs brukarinflytandeundersökningar och som tidigare nämnts kommer från och med hösten ansvaret att ligga på enhetscheferna för att göra egna undersökningar.

I intervjuerna med enhetscheferna framkommer att den framtagna broschyren om klagomål bara delas ut om någon frågar efter den. Det finns en person i kommunen som tar emot alla utifrån kommande klagomål och dessa återförs till enhetscheferna. Det finns endast muntliga rutiner för klagomålshantering.

Den intervjuade personalen hänvisar också till broschyren. De uppger också att om klagomål kommer så tas kontakt med den klagande och uppföljningsamtal sker med ev. företrädare. Därefter försöker personalen arbeta efter vad som bestäms. Personal och enhetschefer anser att det är bra med brukarundersökningarna och de arbetar för att genomföra förändringar i enlighet med vad som framkommer.

Samtliga intervjuade uppger att de känner till rutinerna för anmälan om personskada och anmälan om missförhållanden enligt 24 a § LSS.

10.3 Länsstyrelsens kommentarer och bedömning

Länsstyrelsen konstaterar att det finns skriftliga rutiner för anmälan om personskada och anmälan om missförhållande enligt 24 a § LSS och att de är kända av personalen.

Länsstyrelsen kan konstatera att det finns framtagna riktlinjer för klagomålshandling men i det fall det finns skriftliga rutiner så är de inte kända av alla berörda. Det är positivt att det finns en framtagna broschyr om hur den enskilde kan kontakta socialtjänsten med eventuella synpunkter eller klagomål. Länsstyrelsen anser att det kan vara lämpligt att sprida den i större utsträckning till enskilda/företrädare.

Länsstyrelsen konstaterar att det kvalitetsarbete som bedrivs inom Handikappomsorgen sker i huvudsak genom brukarundersökningarna. Behov kan finnas av att vidareutveckla arbetet med kvalitet och Länsstyrelsen vill i detta sammanhang hänvisa till SOSFS 2006:11 där det föreskrivs att nämnden ska inrätta ett ledningssystem för det systematiska kvalitetsarbetet.

11. Personalens kompetens, handledning, arbetsledning och fortbildning

11.1 Länsstyrelsens bedömningsgrunder

För arbetet med personer med funktionshinder skall det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. (§ 6 LSS, prop. 1992/93:159)

11.2 Utbildning

Verksamhetschefen har utbildning i beteendevetenskap såsom psykologi, sociologi, handikappkunskap samt juridik och forskarutbildning.

Enhetscheferna har socionomutbildning respektive arbetsterapeut.

Personalen är rehabiliteringsassistenter med utbildning som mentalskötare, undersköterska, fritidspedagog etc.

11.3 Handledning och arbetsledning

Verksamhetschefen prioriterar stödet till enhetscheferna. Hon träffar enhetscheferna i grupp var 14:e dag och har regelbundet individuella samtal med dem.

Enhetscheferna har inte någon regelbunden handledning. I intervju med enhetscheferna framkommer bl.a. att kravet för att handledning ska ges till enhetschefer eller personal är att respektive chef är med.

Enhetscheferna anser att de har tillräckligt med utrymme för att vägleda personalen och att de får tillräckligt stöd av verksamhetschefen.

Nuvarande enhetschef har varit på Gärdesgården sedan september 2006. Dessförinnan har det varit fyra olika chefer. Personalen uppger att det är bra att ha en enhetschef i huset men är orolig för eventuella förändringar i samband med omorganisationen. Det har varit ”turbulens” i personalgruppen som nu har behov av att arbeta sig samman. Tidigare hade gruppen regelbunden handledning. Nu finns möjlighet till handledning kring särskilda händelser eller kring en speciell person.

Även personalen vid Solhem anser att det är bra att enhetschefen finns på stället och att hon är lätt tillgänglig. De har tidigare haft handledning men det är inte längre aktuellt.

11.4 Fortbildning

Enhetscheferna har enligt verksamhetschefen egna utbildningsplaner. 500 kronor finns avsatt per personal och år för kompetensutveckling. Enligt enhetscheferna uppmuntras utbildning och fortbildning.

I personalintervjuerna framkommer bl.a. att fortbildning ges om den inte kostar för mycket. I regel är det generella utbildningar som riktas till alla. Det finns behov av skräddarsydda utbildningar och av individuella kompetensutvecklingsplaner

11.5 Länsstyrelsens kommentarer/bedömning

Länsstyrelsen vill understryka vikten av att personal och enhetschefer får tillgång till regelbunden extern handledning. Länsstyrelsen anser att det är anmärkningsvärt att ett krav för extern handledning är att närmaste chef också deltar.

Länsstyrelsen anser vidare att det är angeläget att kompetensutvecklingen anpassas till personalens individuella behov.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

www.o.lst.se

